

מהותה של פאה

1	
2	
3	רמב"ם הלכות מתנות עניים
4	הקוצר את שדהו לא יקצור את כל השדה כולה אלא יניח מעט קמה לעניים בסוף השדה, שנאמר "לא תכלה פאת שדך
5	בקצרך". אחד הקוצר ואחד התולש, וזה שמניח הוא הנקרא פאה... וכשם שמניח בשדה כך באילנות, כשאוסף את פירותיהן
6	מניח מעט לעניים, עבר וקצר את כל השדה או אסף כל פירות האילן לוקח מעט ממה שקצר או ממה שאסף ונותנו לעניים,
7	שנתינתו מצות עשה, שנאמר "לעני ולגר תעזוב אותם", ואפילו טחן הקמה ולשו ואפאו פת הרי זה נותן ממנו פאה לעניים.
8	אבד כל הקציר שקצר או נשרף קודם שנתן הפאה, הרי זה לוקה, שהרי עבר על מצות לא תעשה ואינו יכול לקיים עשה שבה
9	שניתק לו. (מתנות עניים א א)
10	כל מתנות עניים האלו אינן נוהגות מן התורה אלא בארץ ישראל כתרומות ומעשרות, הרי הכתוב אומר "ובקצרכם את קציר
11	ארצכם", "כי תקצור קצירך בשדך". וכבר נתפרש בגמרא שהפאה נוהגת בחוצה לארץ מדבריהם, ויראה לי שהוא הדין
12	לשאר מתנות עניים אלו.
13	כמה הוא שיעור הפאה? מן התורה אין לה שיעור, אפילו הניח שבולת אחת יצא ידי חובתו, אבל מדבריהם אין פחות מאחד
14	מששים בין בארץ בין בחוצה לארץ, ומוסיף על האחד מששים לפי גודל השדה ולפי רוב העניים ולפי ברכת הזרע. כיצד שדה
15	שהיא קטנה ביותר, שאם הניח ממנה אחד מששים אינו מועיל לעני, הרי זה מוסיף על השיעור, וכן אם היו העניים מרובין
16	מוסיף, ואם זרע מעט ואסף הרבה שהרי נתברך מוסיף לפי הברכה, וכל המוסיף על הפאה מוסיפין לו שכר, ואין לתוספת
17	זאת שיעור. (שם שם יד וטו)
18	
19	ספר החינוך מצוה רטז
20	משרשי המצוה, כי השם ב"ה רצה להיות עמו אשר בחר, מעוטרים בכל מדה טובה ויקרה, ושיהיה להם נפש ברוכה ורוח
21	נדיבה, וכבר כתבתי כי מתוך הפעולות תתפעל הנפש ותהיה טובה, ותחול ברכת השם בה, ואין ספק כי בהותיר האדם חלק
22	אחד מפרותיו בשדהו ויפקירם, שיהנו בו הצריכים, תראה בנפשו שבע רצון ורוח נכון ומבורך, וכי השם השביעו בטובו וגם
23	נפשו בטוב תלין, והמאסף הכל אל הבית ולא ישאיר אחריו ברכה שיהנו בה האביונים אשר ראו השדה בקמותיה ויתאוו
24	תאוה אליה למלא נפשם כי רעבו, יורה בנפשו בלי ספק רוע לב ונפש רעה, וגם רעה תבואהו... (קדושים מצוה רטז)
25	
26	עין אי"ה (ר' אברהם יצחק הכהן קוק, המאה ה-20, ישראל) מסכת פאה אות ב
27	התורה צותה דוקא לעזוב לפני העניים את הפאה, והם ילקטו כאדם המלקט מתוך שדהו. להורות שהנתינה לעניים אינה
28	בתור יתרון נדיבות והכמרת רחמים מצד הנותן, כי אם הוא חק ומשפט חיובי, וזה שקצבה להם תורה הוא ממש חלקם.
29	הרעיון הצפון בזה הוא להוציא מלב בני אדם את הטעות לחשב שהעניות היא רק רע בעולם, ושאינו אלא חסרון מוחלט
30	שאין עמו טוב, באשר אין העניים פועלים מאומה לטובת החברה והם רק נהנים ממנה, ובאופן כזה אין להם שום משפט
31	חיובי כי אם נדיבות יתרה. ומזה הרעיון יוכל ג"כ לצאת משפט מעוקל של התנגדות אבירית לכלל דרך ד', שהוא דרך משפט
32	וצדקה, ובכלל ע"ז נאמר "לועג לרש חרף עושהו". כי הסובר שיש בבריאה חסרון מוחלט, כבר הוא רחוק מהשגת דרכי השם
33	יתברך העליונים איך שפעלו תמים הוא, ואין לך רעה בעולם שהוכנה כי אם שיצא ממנה תכלית טובה, וציור הרעה אינו
34	מושקף כ"א ע"פ השקפה קצרה פרטית, אבל בכללות הזמן והמציאות הכל מצטרף לטובה. וכן הוא במדות העניות, ודאי
35	כמה מדות טובות נמשכות ממנה, הטבת המדות האנושיות וריכוך קושי הלב, ועצם נטיית ההתנדבות והשתתף בצערן של
36	חבירו, וההוצאה אל הפועל אהבת הטוב והחסד, שהם תכונות יקרות, שמכתירות את הנפש האנושית לעילוי יקר מאד,
37	בהיותן מצורפות אל עטרת השכל וההשגה האמתית, והם באים לצאת בפעלם רק ע"י מציאות העניות. וכאלה טובות רבות
38	בלתי ידועות לנו, עד שהעניים בעניותם הם ג"כ נוטלים חלק בעבודה האנושית הכללית, להביאו לתכליתו המאושרת כמו כל
39	העובדים כולם.
40	ע"כ צריך שיהיה למתנתם צורה של משפט, כנוטל את שלו מדין ולא צורה של חסד וחנינה. והמופת היותר ברור הוא על
41	הכרח מציאות העוני לשכלול התיקון הכללי, הוא מצד היותו מתמיד, נוהג הרבה. גבול עולם, דבר נהוג באורך זמן בטבע
42	האנושי אי אפשר שלא יהיה לו מטרה מהכוונה של ההשגחה העליונה. ע"כ המראה את ההיפך, שאינו מניח את העניים
43	ללקוט אע"פ שנותן להם משלו, מ"מ כבר הוא מקלקל את היסוד שצריך להכיר שאינם מחוננים כי אם הם ג"כ זוכים
44	במשפטם משלהם. ע"כ לא לבעה"ב המשפט, אפילו להיות מניח את אחד ואחד לא, או לסייע אחד מהם, שכל זה היה לו
45	מקום בערך הדעה שתהיה הנתינה לעניים רק חנינית. אבל השרשת העיקר הוא שאין במעשה ד' חסרון, ומדת העניות והעוני
46	יש לה תכלית במציאות שדוקא העניים משלימים אותה, והוא ניכר ביותר בהטבת המדות שגוררת הטבת המעשים כדי
47	שנצל אנו בהם מדינה של גיהינם.